

Vi trenger ikke mer kunnskap, men vi må organisere d

”Industrien er

MYTER: Ryktet om vareproduksjonens død er betydelig overdrevet, mener stjerneøkonom Ha-Joon Chang.

Av Ingrid Grønli Åm (tekst og foto), Cambridge, England

ØKONOMI

Da Erna Solberg inntok statsministerposten for snart fire år siden, ville hun «realisere kunnskapssamfunnet». Kunnskap skulle bli framtidens olje. Hørt det før?

Forestillingen om at vi lever i en postindustriell tidsalder har vært utbredt i mange år. Tanken er at vi har beveget oss bort fra en økonomi basert på industri og vareproduksjon til en økonomi som i stadig større grad vil basere seg på kompetanse og teknologi, en såkalt kunnskapsøkonomi.

Økonomen Ha-Joon Chang mener imidlertid den postindustrielle tidsalderen er en myte.

– **Vareproduksjon er like viktig som før, sier han.**

På statistikken ser det ut som om industriens andel av økonomien har falt. Chang kaller det en «statistisk illusjon» som skyldes at mer blir definert som tjenester enn før.

– Vi produserer like mye, det har bare blitt billigere. Men industrien er fortsatt motoren i økonomien, det er fortsatt den som får bilen til å kjøre.

Den viktige vaskemaskinen

Han er økonomen som mener vi bør slutte å lytte til økonomer. Likevel har Klassekampen tatt turen til Changs knøttlille kontor i den britiske universitetsbyen Cambridge for å lytte til nettopp ham. Hans bestselger «23 ting de ikke forteller deg om kapitalismen» kommer i disse dager ut på norsk, sju år etter den engelske originalen.

De 23 «tingene» er myteknusere om hvordan økonomien fungerer. Han kommer med påstander som «Det frie markedet eksisterer ikke», «Å gjøre rike folk rikere, gjør ikke resten av oss rikere» og «Vaskemaskinen har forandret verden mer enn internett».

Argumentet for den sist-

MYTEKNUSER: Den sørkoreanske økonomen Ha-Joon Chang avliver myter om kapitalismen i boka «23 ting de ikke forteller deg om kapitalismen».

nevnte er at internett kanskje har forandret måten noen av oss jobber på, men at vaskemaskinen har hatt en mye større betydning for samfunnet, siden den fikk kvinner ut i jobb.

– **Du må tenke over de sosiale konsekvensene av teknologi. Betydningen av internett er overdrevet. For meg som sitter på et kontor har det endret mye, men i mange sektorer har ikke internett hatt noen revolusjonerende effekt.**

På liv og død

Men robotene kommer. Automatisering har allerede tatt over mange jobber. Er det ikke da vi må leve av kunnskap?

Jo, mener Produktivitetskommissjonen, som i fjor anbefalte at flere i Norge må ta høyere utdanning. De noterte sågar at «den viktigste forutsetningen for produktivitet er kunnskapsnivået i befolkningen».

Nei, mener Chang. Med automatiseringen trenger vi stadig mindre kunnskap for å utøve mange jobber. Og i dag har det blitt så mange mastergrader at folk trenger utdanning for å få en jobb, ikke for å utøve den.

– De som kontrollerer kunnskap, vil alltid ha makten. Filippinere er fattige fordi de bare produserer elektronikk.

De har ikke kunnskapen til å finne opp nye ting. Spørsmålet er hvordan man organiserer produksjonen, sier han.

Vi må fortsatt lage ting for å holde produktiviteten oppe,

og da handler det om hvordan vi bruker kunnskap, ikke om at flest mulig skal få mest mulig kunnskap, un-

derstreker Chang.

– *Men hva med klimaet? Burde vi ikke heller produsere færre ting?*

– Jo, i rike land bør vi tenke på klimaet og at ressursene kommer til å ta slutt. I stedet for å tjene mer penger og kjøpe flere ting, kan vi heller kut-

te ned på arbeidstida. Vi må investere i teknologi som reduserer ressursbruken og skaper grønn energi, sier han.

Men skal vi klare å redusere vår materielle levestandard, trenger vi fortsatt industri og ny teknologi, påpeker Chang.

– Tjenestesektoren er avhengig av nye maskiner og teknologi. Vi må gjenopplive industrisektoren, uten at det betyr at vi skal begynne å lage sko igjen. Vi kan produsere ting som krever mer avansert teknologi, med billigere og overfløydige materialer og reduserer karbonavtrykket, sier han.

I fattige land er saken imidlertid en annen. Økonomen mener det er viktig at de får

ØKONOMI
& arbeidsliv